

УДК 336.531.2(045)

Івашко О. А. - кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та оподаткування
Волинського національного університету імені
Лесі Українки

Білінець М. - студентка 4-го курсу
економічного факультету Волинського
національного університету імені Лесі Українки

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ПЕРЕСТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Роботу виконано на кафедрі фінансів та
оподаткування ВНУ ім. Лесі Українки

У статті досліджено сучасний стан ринку перестрахових послуг України, виявлено основні тенденції та динаміку його розвитку. Запропоновано напрями активізації процесів перестраховування на страховому ринку України.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, перестраховування.

Івашко Е.А. Білінец М. Современное состояние рынка перестраховых услуг в украине В статье исследовано современное состояние рынка страховых услуг Украины, обнаружены основные тенденции и динамика его развития. Предложены направления активизации процессов перестрахования на страховом рынке Украины.

Ключевые слова: страхование, страховой рынок, перестрахование.

Ivashko O. A. Bilinac M. Modern market of reinsurance of services condition in ukraine In the article investigational modern market of reinsurance services of Ukraine condition, found out basic tendencies and dynamics of his development. Directions of activation of processes of reinsurance are offered at the insurance market of Ukraine.

Keywords: insurance, insurance market, reinsurance.

Постановка наукової проблеми. Аналіз останніх досліджень з даної проблеми. В умовах кризових явищ в економіці страхування стає визначальним інструментом розвитку держави з огляду захисту інтересів населення та підприємств-суб'єктів господарювання в умовах несприятливих подій. Саме страхові операції дають можливість акумулювати та ефективно розподіляти фінансові ресурси, необхідні для відшкодування можливих збитків. Тому подальший розвиток страхування й перетворення його на дієвий елемент

фінансової системи, дасть можливість збільшити інвестиційний потенціал та добробут нації.

В умовах ринку важливою проблемою вітчизняних страхових компаній є забезпечення їх безперервного розвитку. Особливо ця проблема загострилася в період кризи, тому значна увага приділяється зміцненню фінансового потенціалу страховика й забезпечення його фінансової стійкості. Однією з умов забезпечення фінансової стійкості страховиків є розвиток процесів перестраховування, що й зумовлює актуальність даної теми.

Проблеми перестраховування висвітлюються у вітчизняній фаховій літературі такими вченими та практиками, як А. Волошиною, В. Зубаревим, А. Залетовим, В. Коломійцем, С. Осадцем, Т. Татаріною, М. Тригубом, В. Сусловим, П. Фурасевичем та ін.

Метою статті є дослідження сучасного стану ринку перестрахових послуг в Україні, його динаміки та структури та формулювання основних напрямів його активізації в сучасних ринкових умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Перестраховування – це страхування особливого виду. Його зміст полягає у передачі частини ризику (ризиків) у відповідальність іншому спеціалізованому страховику, тобто перестраховику. За допомогою перестраховування страховики мають можливість диверсифікувати власний портфель ризиків, взяти на страхування ризику, відшкодування за якими перевищують їхні фінансові можливості, та своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за прийнятими зобов'язаннями [4, 83].

Після змін Закону України “Про страхування” національний страховий ринок, складовою частиною якого є перестраховування, вступив у якісно нову стадію розвитку. Перестраховування має цілком самостійну історію та розвиток, особливі правові підстави та власну технологію. Але це невідокремлена галузь страхової справи.

У Законі “Про страхування” зазначено, що перестраховування - це страхування одним страховиком на визначених договором умовах ризику

виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика.

Виділяють різні типи перестрахових угод, але найпоширенішими є пропорційне та непропорційне перестраховування. Пропорційне перестраховування (квотне перестраховування – від англ. “quota share”) – це такий тип перестраховування, за якого перестраховик бере “на себе” певну частку (у відсотках) у кожному полісі, що підписує страховик, а потім у тій самій пропорції розділяє (із страховиком) усі страхові премії і збитки. А непропорційне перестраховування (перестраховування на основі Excess of Loss) використовується лише у випадку, якщо збитки від яких страждає страховик, перевищують певну межу [1, 371 - 372].

Передавання ризиків у перестраховування може відбуватися постійно або одноразово. За методом передавання ризиків у перестраховування перестраховальні операції поділяються факультативні, облігаторні (договірні), факультативно-облігаторні та облігаторно-факультативні (змішані).

Факультативний метод перестраховування подібний до прямого страхування. За цим методом перестраховування перестраховальник має право передати ризики або лишити їх на власній відповідальності, а перестраховик має право прийняти ризики чи відмовитися від них [3].

Облігаторне перестраховування полягає в укладенні договору між перестраховальником і перестраховиком, що передбачає передачу обов'язкового віддавання перестраховальником узгодженої частини ризику за всіма покриттями, і обов'язкове прийняття перестраховиком частини цих ризиків згідно з умовами договору.

У разі факультативно-облігаторного перестраховування компанія-цедент передає чи залишає в себе ризики або їх частину. Перестраховик згідно з цим методом перестраховування зобов'язаний прийняти обумовлені договором ризики. Отже, факультативність передбачається для страховика (цедента), а облігаторність - для перестраховика [3].

А облігаторно-факультативне перестраховання, навпаки, передбачає обов'язковість для страховика, а факультативність – для перестраховика.

Домінуючими формами перестраховальних операцій на національному ринку є факультативні пропорційні перестраховання окремих ризиків.

Суб'єктами перестраховального ринку України є дві професійні перестраховальні компанії: “Скіфія Ре” (Київ) та “Українська перестраховальна компанія” (Львів), а також практично всі страхові компанії України, що одержали ліцензії на страхування. Київською міською дирекцією НАСК “Оранта” було створено Генеральну перестраховальну дирекцію, що не тільки перестраховує ризики цієї системи, але й активно працює з передачі ризиків зі страховими компаніями. В Україні страхові компанії здійснюють перестраховання, як в українських, так і в іноземних страхових компаніях (табл. 1).

Таблиця 1

Перестраховики українських страхових компаній

Країна	Перестраховики
Україна	ПАТ “СК “Українська страхова група” ПрАТ “СК “ УНІКА” СК “Allianz Україна” ВАТ СК “НДІ-Страхування” СК “Брокбізнес” УАСК “АСКА” СК “Оранта-Січ” ЗАТ “Поліська страхова компанія”
Росія	ЗАТ “СК “ІНГОССТРАХ” СК “Русский Страховой Центр” СК “Москва Ре” СК “Московская страховая компанія”
Німеччина	Hannover Re Allianz AG Munich Re
Франція	SCOR MarfRe Converium
Польща	Polish Re
Великобританія	ACE European Group Oakeshott Insurance Consultants Ltd SAVA

Закінчення табл.1

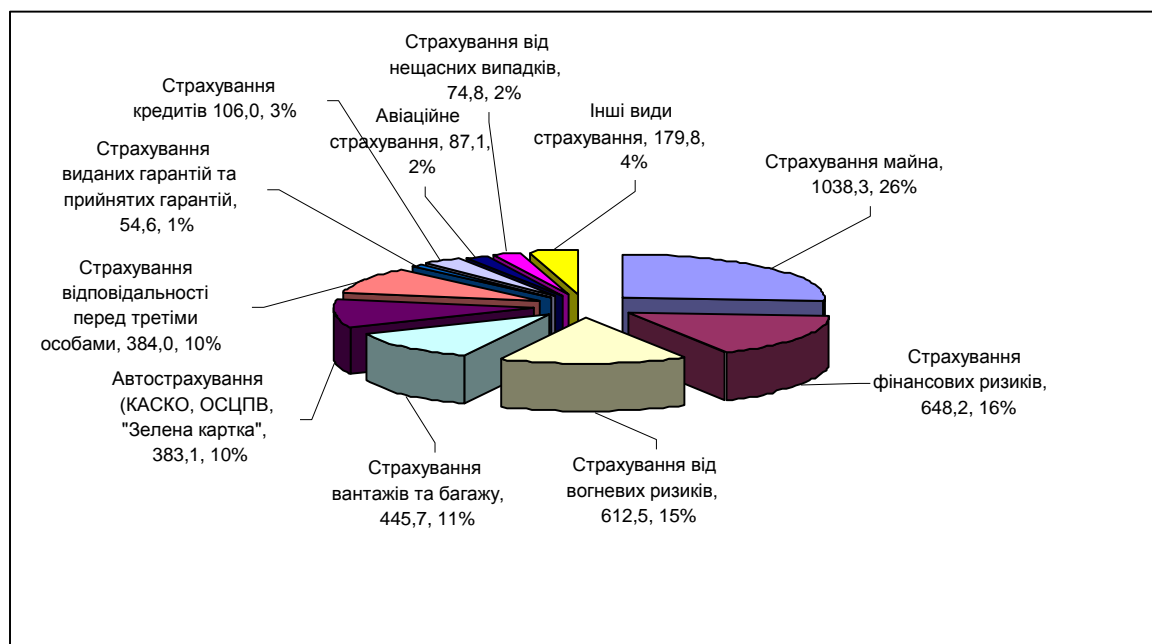
Австрія	Vienna Insurance Group
Швейцарія	Swiss Re Helvetia
Канада	MCR
Америка	American Agricultural Insurance Company
Корея	Korean Re

Незважаючи на те, що обсяги перестрахових операцій у порівнянні з обсягами операцій з прямого страхування незначні, за темпами росту перестраховування перевершує пряме страхування в Україні в 1,2 рази. Основними видами страхування, відповідальність за яких перестраховується, є страхування майна юридичних осіб, страхування вантажів, транспортне каско (авіа-, морських судів, авто), цивільна відповідальність. Особисте страхування, на яке припадає чимала частка на ринку прямого страхування, практично не перестраховується. Найбільша частка перестрахованої відповідальності належить недержавному обов'язковому страхуванню і становить більше 50%, із яких більше 90% відповідальності перестраховано в нерезидентів за рахунок перестраховування авіаційних ризиків [3].

Провівши аналіз вітчизняного ринку перестрахових послуг ми виявили, що українські перестраховальники за I півріччя 2011 р. за договорами страхування сплатили страхових премій на суму 4 014,1 млн. грн. Причому варто зазначити, що перестраховикам-нерезидентам було сплачено 584,5 млн. грн. страхових премій, а страховикам-резидентам – 3 429,6 млн. грн. Це свідчить про те, що українські страхові компанії перевагу у здійсненні перестраховування надають вітчизняним перестраховикам, над іноземними [3].

Щодо страхових виплат, компенсованих перестраховиками, то їх сума становила 212,0 млн. грн. за I півріччя 2011 року. Варто зазначити, що в структурі страхових виплат більша частка 76,5 % належить перестраховикам-нерезидентам (162,2 млн. грн.), а менша 23,5 % - відповідно перестраховикам-резидентам (49,8 млн. грн.). Це може свідчити, про те, що українські

перестраховики беруть на перестраховання менш ризикові договори, ніж зарубіжні перестраховики (рис. 1) [3].

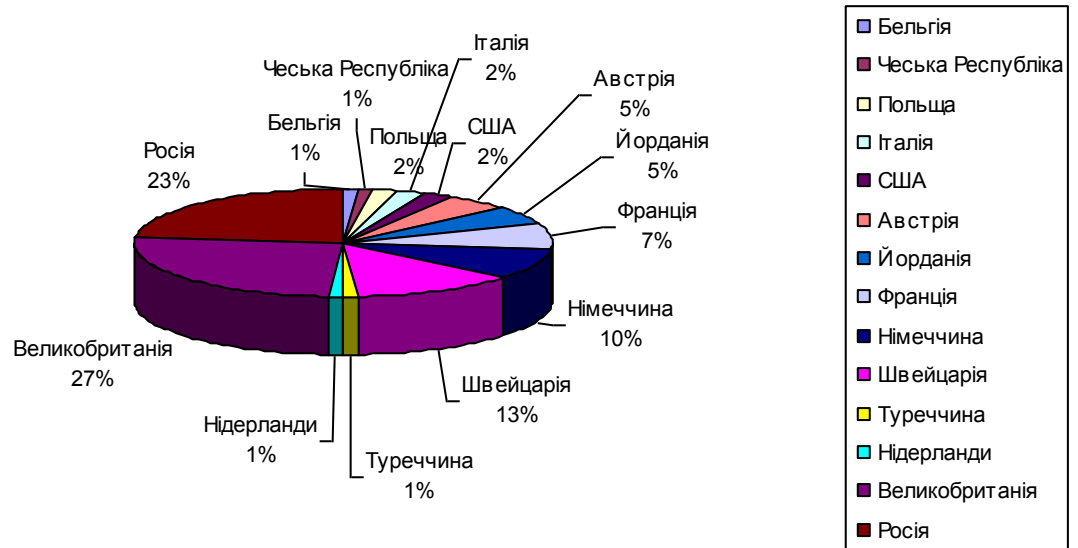
Рис. 2. Структура вихідного перестраховання за видами страхування за I півріччя 2011 р., млн. грн. (%)

Таким чином, усередині країни перестраховуються дрібні ризики, премії з яких не цікавлять закордонних перестраховиків. Це, як правило, фінансові ризики, короткострокові вантажоперевезення, недороге майно, автомобільне каско, часткове каско авіаційного та морського транспорту (переважно через страхування за балансовою вартістю). Страхування пасажирів та членів екіпажів на авіаційному транспорті розміщується факультативно на національному ринку за допомогою Національного консорціуму авіаційних страховиків. Останнім часом великий інтерес до перестраховання каско автомобіля виявляє Ризьке відділення Кельнського перестраховального товариства.

У співвідношенні до валових страхових премій частка вихідного перестраховання станом на 30.06.2011 р. становила 36,4%.

У структурі перестраховання ризиків у нерезидентів за I півріччя 2011 р. спостерігається наступна тенденція (рис 2.)

Таким чином, від загальної суми сплачених часток страхових премій на перестраховування нерезидентам (584,5 млн. грн.) найбільше сплачено до Великобританії – 27% (або 141,0 млн. грн.), Російської Федерації – 23% (або 125,8 млн. грн.) та Швейцарії – 13% (або 70,6 млн. грн.) [3].

Рис. 3. Частка страхових платежів, яка належала перестраховикам-нерезидентам за I півріччя 2011 р.

Українське перестраховування має багато проблем, що гальмують його розвиток. У сфері вітчизняного страхування переважають страхові та перестрахові компанії з невеликими можливостями з прийняття ризиків. Разом з цим, потреба в покритті ризиків зростає швидше, ніж їхні статутні фонди. Така тенденція на страховому ринку серйозно гальмує збільшення масштабів надання страхових послуг. Тому для українського страхового ринку проблемою, що потребує вирішення, є збільшення його ємності, об'єднання страхових фондів компаній. Враховуючи, що на страховому ринку України недостатня відповідна база для страхування великих, складних ризиків, виникає потреба в інтеграції страхового бізнесу України в Європу.

З метою збільшення національного ринку перестраховування, враховуючи світовий досвід, можна використовувати створення страхових і перестрахових організацій (пулів). В Україні вже існують такі об'єднання, серед них -

Національний консорціум авіастраховиків, створений в 1994 р. В основу його покладено договір перестраховування Повітряних сил України.

Серед проблем на ринку перестрахових операцій можна виділити також недостатність маркетингу перестрахових операцій; недостатність інформації в інвестиційній сфері; брак досвіду в галузі управління ризиками та недостатня комп'ютеризація перестрахових операцій.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи все вищезазначене, можна зробити висновки, що на даному етапі розвитку національної економіки для активізації перестрахових операцій необхідно:

- створити спеціалізовану перестраховальну біржу.
- сформувати систему спеціалізованих перестрахових компаній.

Необхідність у перестраховуванні буде зростати внаслідок охоплення страхуванням більшої кількості великих специфічних ризиків. У зв'язку з цим виникнуть потреби у вирішенні питань, що назрівають в економічній та правовій сферах. А тому, спираючись на світовий досвід, перестраховування в Україні буде мати свої особливості, властиві тільки нашій економічній системі.

Література

1. Вовчак О.Д. Страхова справа: підручник. / О. Д. Вовчак. – К.: Знання, 2009. – С. 368 – 373.
2. Рештаненко Н. Перестраховування – невід'ємна частина роботи страхових компаній [Електронний ресурс] / Н. Рештаненко. – Режим електронного доступу: <http://justinian.com.ua/article.php?id=938>.
3. Підсумки діяльності страхових компаній за I півріччя 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим електронного доступу: <http://forinsurer.com/files/file00365.pdf>.
4. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації: монографія / Козьменко О. В., Козьменко С. М., Васильєва Т. А. та ін. – Суми: Університетська книга, 2011. – 388 с.